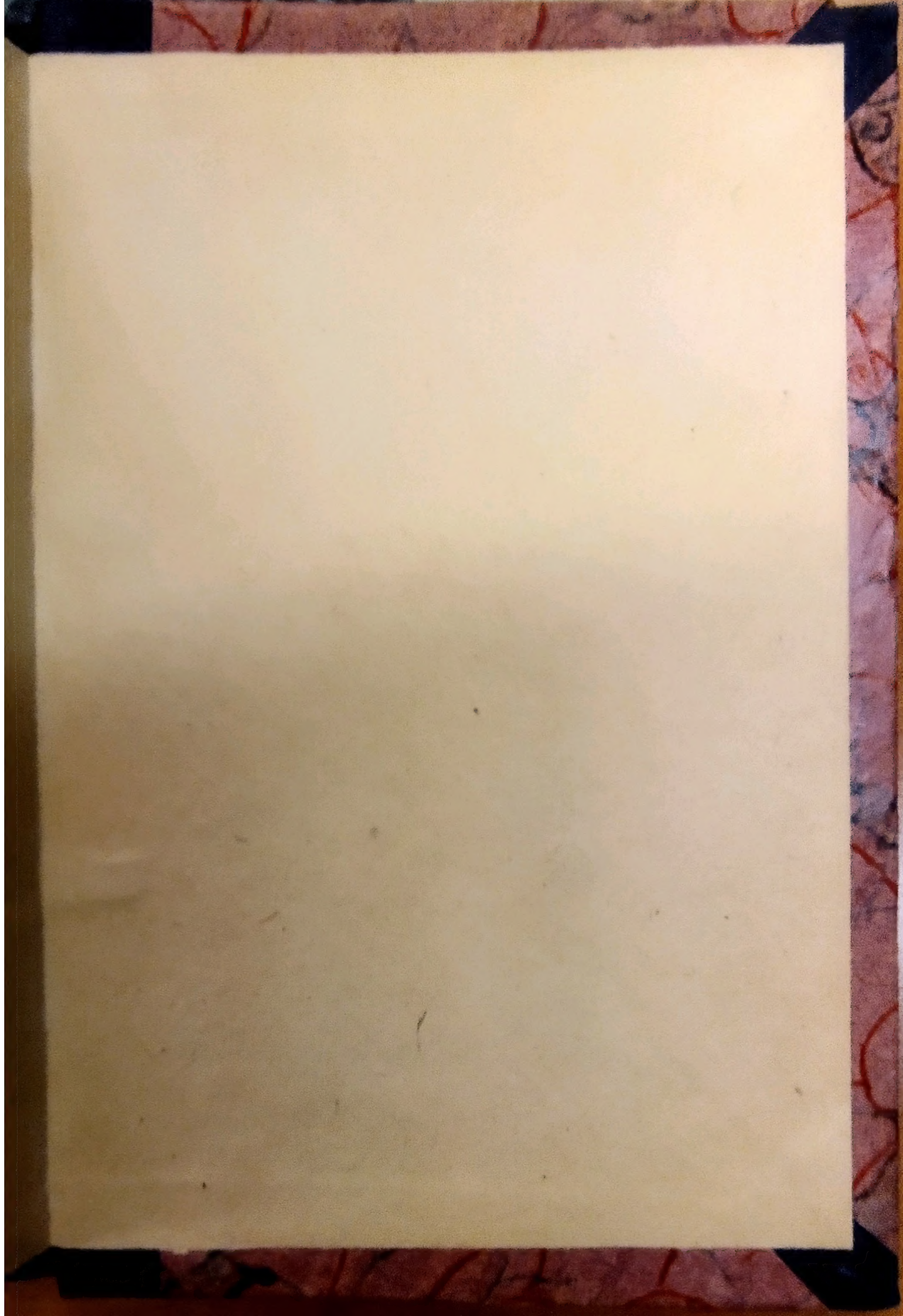
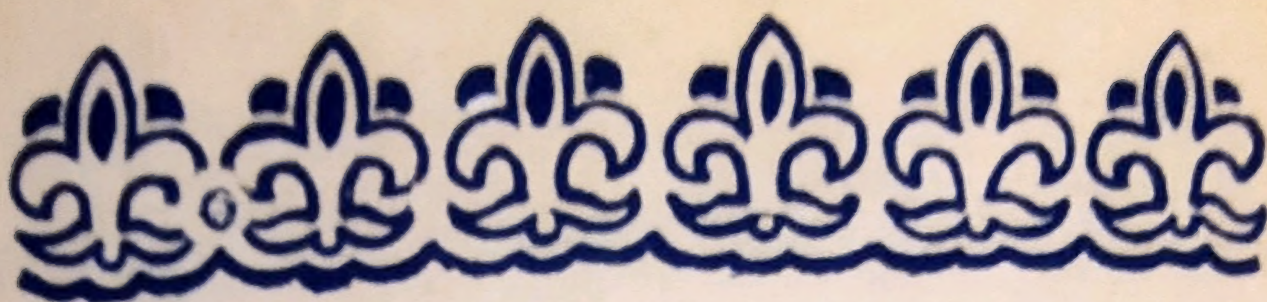

2-9

פנקס לידער

פון דער

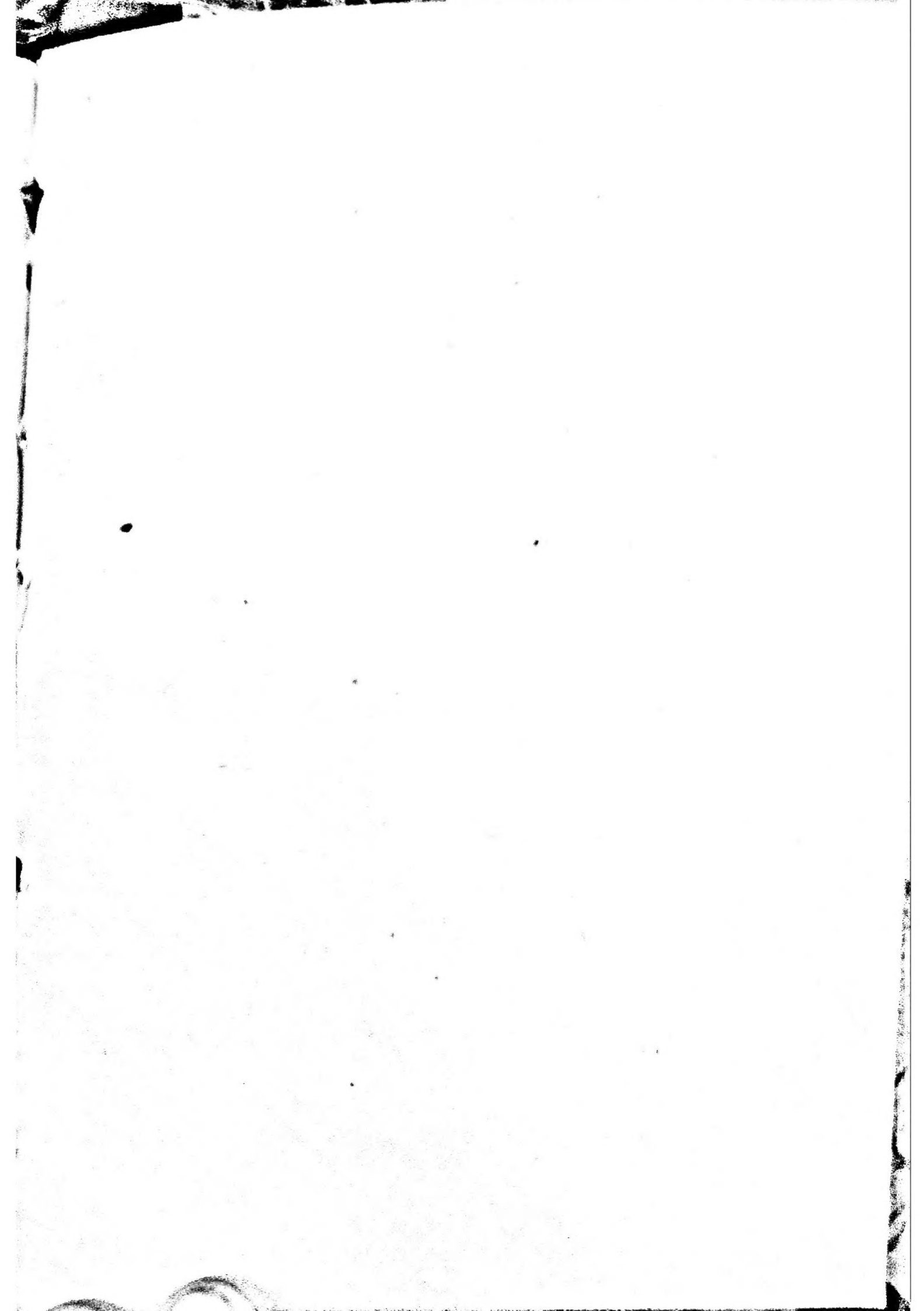
פאטערלענדישער
מילכאמע

געזאמלט פון
ש. קופערשמיד

נאגל

מעלונגע פארלאג „דער עמעס“ מאסקווע 1944

H | Esp.
2-9

פאָלקסלידער

וועגן דער פאָטערלענדישער מילכאָמע

געזאמלט פון

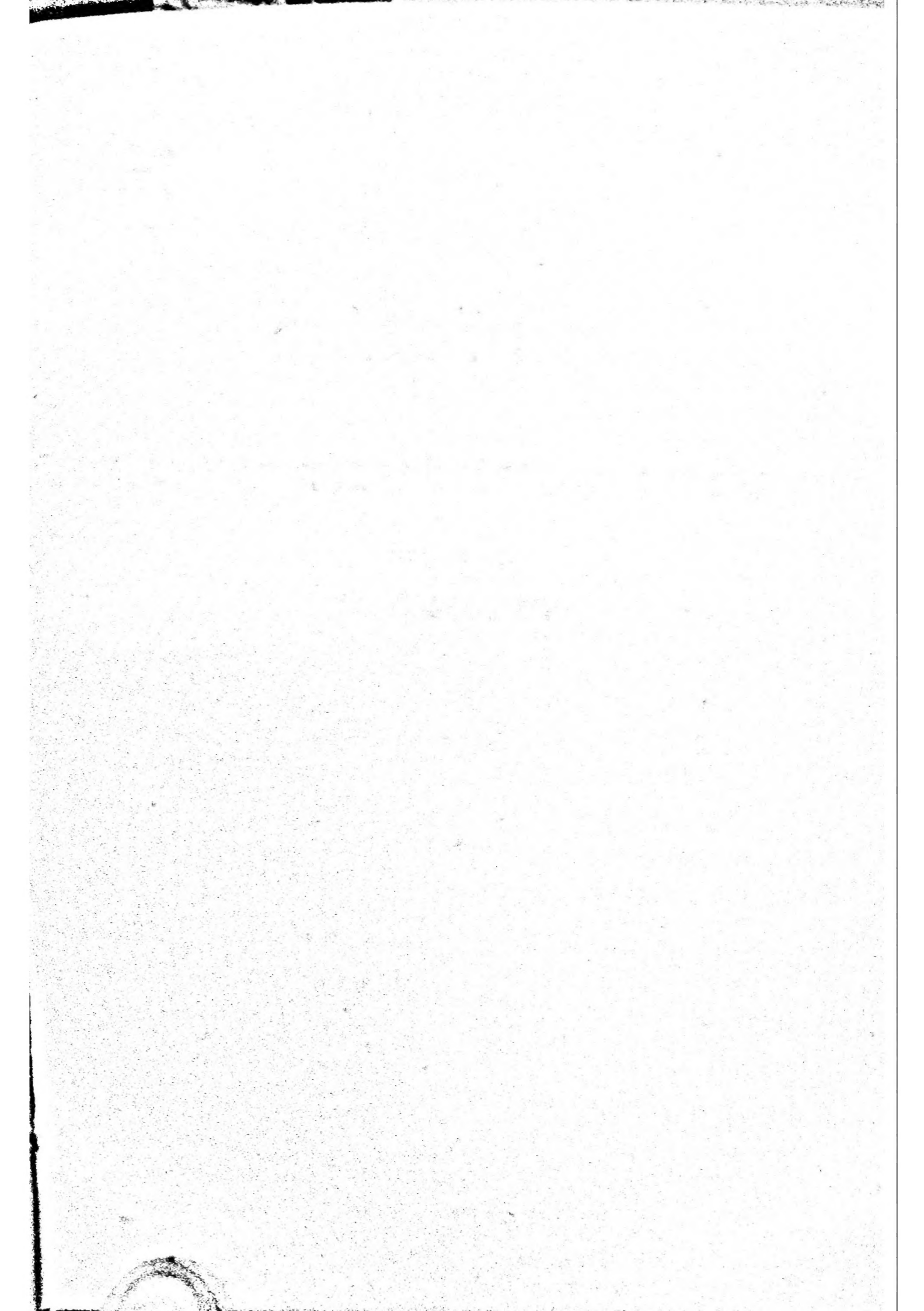
ש. קופערשמיד

111

מעלוכע-סארלאג, דער עמעס, מאַסקווע 1944

די ערשטע צוואנציק

דאָ האנדלט זיך וועגן די פאָלקסלידער אפּ דער טעמע פון דער פאָ-
טערלענדישער מילכאָמע, וועגן די ערשטע צוואנציק פאָלקסלידער, וואָס דער
זאמלער ש. קופערשמיד האָט אופגעקליבן אינ די געדיכטענישן פון די עווא-
קוירטע יידישע פאָלקס-מאסן. אינ פאבריק, אפּן וואָקזאל און אינ די באני-
עשעלאָנען האָט דער זאמלער, ש. קופערשמיד, געהערט און פארשריבן די
אלע לידער, וואָס דער פאָלקס-מענטש האָט באשאפן, אָפּרופנדיק זיך אפּ די
גרויזאמע געשעענישן פון דעם אופגעפלאמטן פאָטערלענדישן קריג.

פארשידן זיינען די מענטשן, די פארפאסער פון די אלע לידער, אָבער
דורכגעדורגט זיינען זיי אלע מיט איינ געפיל פון גרויסער ליבע און שרעק-
לעכע האס, — ליבע צום סאָוועטישן פאָטערלאנד און האס צו די פארפליכטע
פאשיסטישע מערדער, וואָס זיינען געקומען שענדן און דערמאָרדן פעלקער,
אָפּנעמען באמ יידישן פאָלק דאָס לעבן, אויסראָטן און פארניכטן די פרייהייטס-
ליבנדיקע מענטשהייט.

די אלע לידער, וואָס זיינען פארשריבן פונעם פאָלקס מויל, רידן פון
נעקאָמע, זיי אלע רופן צו העלדישן טאט, זיי רימען דעם געוואגטן קריגער
און מאָביליזירן דעם געדאנק און באוואוסטזיין פונעם פאָלק. אינ זיי אלע
אנטפלעקט זיך די גיכטיקע קראפט פונעם פאָלק, וואָס שלאָגט זיך אפּ
פראָנט און נעמט אָנטייל אינ דער באוואָסענונג פונעם פראָנט, העלפט מיט
זיין איבערגעגעבענער ארבעט אינעם הינטערלאנד.

פאר דעם בלוט פארגאָסענעם און פארן יאמ קאַרבאָנעס —
נעקאָמע, בענטשיק, נעם פון זיי, טויט זיי אָן ראכמאָנעס.

מיינע כאווערטעס מיט מיר האָבן זיך פארמאָסטן, —

דריי נאָרמעס ארבעט איך מיר אויס אינ א טאָג א פראָסטן.

ווי אינ אלע בעסטע פאָלקסלידער פון אלע צייטן, איז דאָ אויך צו זען
די ווונדערבארע קאָנקרעטקייט און פאשטעס פונעם אויסגעדריקטן פאָלקס-
וונטש און פאָלקס-פארלאנג. די אלע לידער זיינען געשאפן געוואָרן אומיטל-
באר אינ קאמף און בא דער ארבעט, עטעמען זיי מיט דעם הייסן אָטעם פון
דער ווירקלעכקייט. דער פאָלקס-פארמאסער איז מערער פון אלע דיכטער, אליין
די טעמע פון זיין ליד, ער איז דער סוביעקט און אָביעקט פון זיין שאפונג,

און דעריבער טרעט דאָ ארויס די וואָר אזא בויילעטע, אזא שארפ געצייכנטע
און די פערזענלעכע געפילן, שטרעבונגען, שטימונגען און איבערלעבונגען
פונעם שעסער איז גישט אָפצוטיילן, גיט אָפצורייסן פון די געריכטעטע,
אויסגעזונגענע טאט און האנדלונג.

פון דער הינטיקער מילכאָמע וויל איך לידער זינגען,
אז ס'זאָל די גאנצע וועלט מיט די לידער קלינגען,
ווי ס'איז פאָרגעקומען מיט יאשקע דעם אָרעסער,
אז ער האָט געשלאָגן זיך מיטן פיינט אפ מעסער.

גייט קיינ סאך לידער אינ דער דאָזיקער זאמלונג — און אזא פארשיידן-
ארטיקע טעמאטיק: לידער וועגן שלאכט און וועגן כורבן, וועגן מיספאָכע
און עוואקואציע, וועגן ארבעט און הינטערלאנד, וועגן דער פארברידערונג
פון פעלקער און וועגן היים, א ליד „א קלאָלע פון דער טויכעכע" און א
ליד אפילע, וואָס הייבט זיך אָן מיט די שורעס: „און אז סע וועט זיך די
מילכאָמע קאָנטשען און יעדערער וועט קומען אפ זיין אָרט", — די ליד, ווי
סע לעבט אזא שטארקער גלויבן אינעם צוריק-אופבוי פון היים און היים-
לאנד. טראגיק איבערגעפלאַכטן מיט אָפטימיזם, שוידער און מוטיקייט — די
ביידע צייכענען דעם וועג, דעם גאנג פון דער דאָזיקער ביז אהער אונזער-
זאמלער פאָלקס-דיכטונג.

די אלע אונגעזאמלטע צוואנציק לידער שטעלן מיט זיך פאָר גוטע מוס-
טערן פון דער פאָלקס-ליד. גוט זינגען זיי דערפאר, וואָס אינ זיי איז אויס-
געהיט די קינסטלערישע ספעציפיק פון דער בעסערער מינדלעכער שאפונג.
זיי זינגען מייסטנס געבויט אפן רייד-ארט, אפן לעבעדיקן געשפרעכמעסיקן
רייד-שטייגער, ווי אויך אפ די קלישירטע, פון דאָר צו דאָר וואנדערנדיקע,
פאָלקס-אריסטיש-טיפיזירטע אויסדרוק-פאָרמען. דאָס איז דאָך דער גרעסטער
סיממען, אז די לידער שטאמען פון דער פאָלקס-טיפ, א סיממען, אז דער
געדאנק און געפיל פונעם פאָלקס-פארפאסער איז פארבונדן מיטן קאָלעקטיוון
געדאנק און געפיל, מיטן געדאנק און געפיל פון מאסן, און דעריבער הילכט
אינ זיין ליד די רייד-אָנזאמלונג, די שפראכ-אויססורעמונג פון דוירעס.
וואָס שטארקער די לירישע און עפישע איבערלעבונג פונעם פאָלקס-פאר-
פאסער, אלץ טיפער דרינגט ער אריין אינעם געשיכטלעכ-אויססאָרמירטן רייד-
שטייגער, ער ברענגט אינ באוועגונג מערערע פלאסטן פונעם פאָלקס-זיקאָרג,
ער נוצט אויס און דיכטעט איבער די אָנזאמלונג פון דער מינדלעכער פאָלקס-
פאָעטיק. אינ יעדער ליד פון די, וואָס קופערשמיר האָט געזאמלט, איז צו
זען, ווי סע ארבעט דער דאָזיקער פאָלקס-זיקאָרג, ווי סע ארבעט די טרא-
דיציע, וואָס דריקט זיך אויס סיי אינעם אלגעמיינעם געבוי און כאראקטער
פון דער ליד, סיי אינ דער פאראלעלער שילדערונג פון דער גאטור און אפילע
אינ דעם, ווי דער פאָלקס-דיכטער ברענגט אריין אינ ליד קאָנקרעטע נעמען

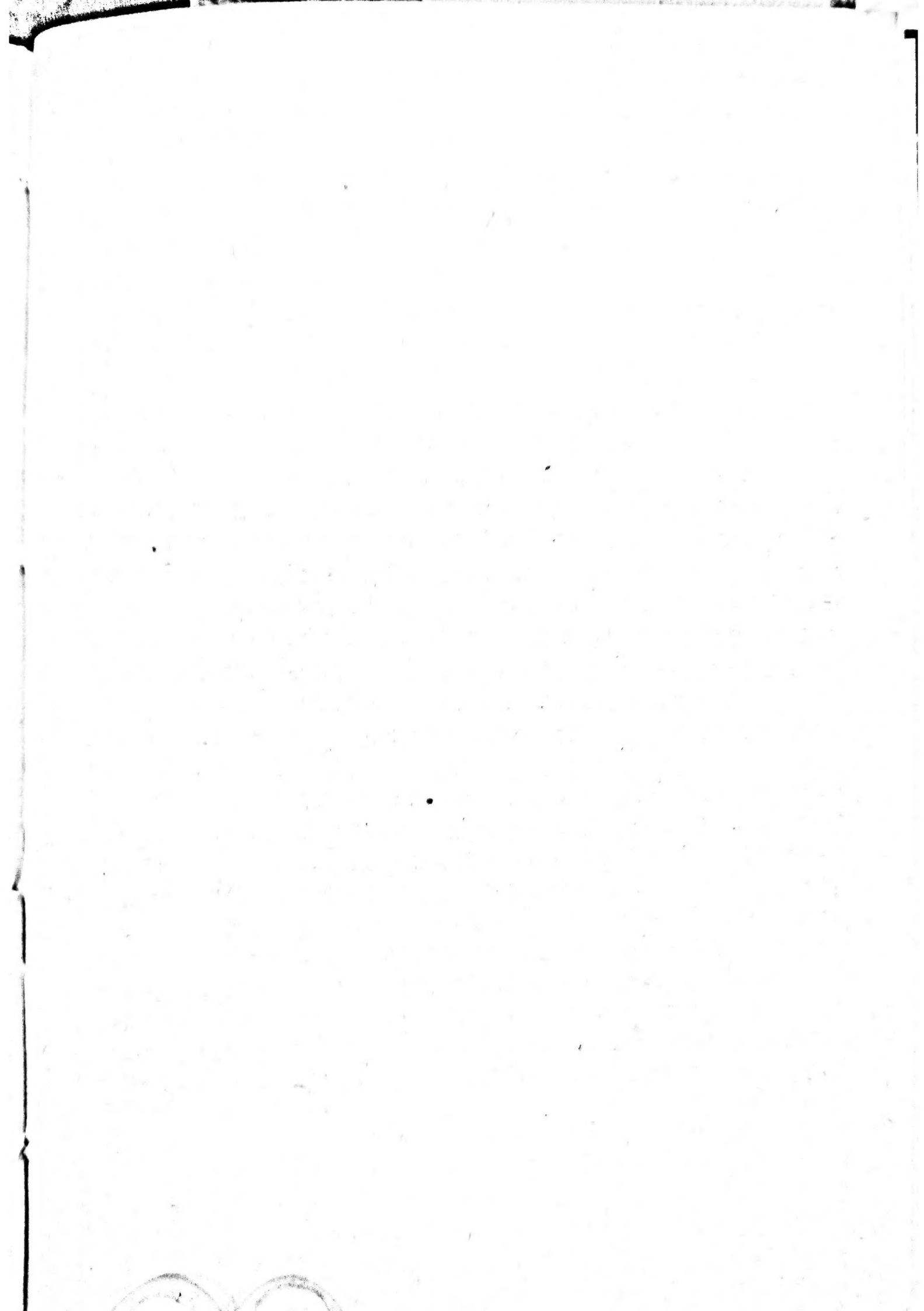

און סאמיליעס — יאָשקע, אוראָמ, אוראָמ זאריצקי און אנדערע. דערביי איז
היכטיק צו באמערקן, אז די סאמיליע זאריצקי פיגורירט שוין אין סאָלס-
לירער פון 1905 יאָר.

ס'איז קלאָר, אז איב גוטנ מוט, באמ פראָפּעסאָנעל דיכטער, דאָמיר זאָגן,
וואָלט אזא צאָל „אנטלענגענע“ און נאָכווייעניש געבראכט צו ברויזער סטי-
ליזאציע, נישט מער. איב אָט די אופגעזאמלטע מילכאָמע-לירער האנדלט זיך
אָבער וועגן דער סטיכ פון דער אופגעברויזטער פאָלקס-געשאַמע, וואָס שפּעט
וואָרט און פאָרמ אומעטומ אפּ אלע לענגע און ברייט, אפּ אלע אפּילע
דורכגעגאנגענע וועגן פונעם פאָלקס שאפּן.

און נאָך. מע דארף דאָך נעמען איב אכט, אז די אלע לירער זינען,
ווי אלע פאָלקס-לירער, פארבונדן מיטטאמע מיטן געוואנגענע-נוסעך, מיט דער
פאָלקס-מעלאָדיק, וואָס ווערט געבוירן באנאנד מיטן וואָרט און סטראָפּע. דערפֿ
זאָגן אידעס ס'די לירער, וואָס פארמאָגן רעפרענען — די וויגליר, ליר צו
דער קאלע, — ס'די פראכטפולע ליר וועגן ווינט מיט דער רעפרענ-שווע
„ווי-ווי-ווי“, וואָס איז קלאָר פארבונדן מיטן אויסגעוואנגענע קלאנגענ-
אויסדרוק. ווי איב אלע פאָלקס-לירער, איז איב די לירער אויך היפּש פאָר-
געשטעלט דער אויגערופענער קלאנגענ-שריפט. דער עפיטעט „היצלעס“ בע-
געניע צו די פאשיסטן איז אויך איב די אלע לירער אופגעקומען, אפּאָגע,
פון דער קלאנגענ-נאָענטקייט צום וואָרט „היטלער“, ס'איז דאָך גרענעכ צו
באמערקן, אז דער דאָזיקער איינער און דער זעלבער עפיטעט ווערט דאָ אויך
אָפּט געברויכט בא פארשיידענע פאָלקס-פארפאסער פון פארשיידענע שטעט
און געגנטן.

איב דער סאָוועטישער יידישער. דיכטונג, וואָס איז געווינדמעט דער פאָטער-
לענדישער מילכאָמע, פלעכטן זיך אריין פון איצטער אָג אָט די ערשטע אופ-
געזאמלטע צוואנציק פאטריאָטישע פאָלקס-לירער, וואָס צייכענען דעריקער די
נייע, די אויסגעוואקסענע סאָוועטישע קולטור-הייך פון די מאסן. נישט אלע
לירער זינען פון אייב קינסטלערישן באדייט, אָבער זיי אלע אנטפלעקן אונדז
דעם טיפּן אופגעוויגטן פאָלקס-גיטט, זיי אלע זינען די בעסטע איידעס, און
דאָס יידישע פאָלק איז מיט ליב-אונ-לעבן פארטאָג אינעם אויסראָטן דעם
סוינע, און נישט געקוקט אפּ די שווערע בלוטיקע פלאַגן, האָט דאָס סאָווע-
טישע יידישע פאָלק פארהיט די קראפט פון שאפּונג, פארהיט די גרויסע שע-
פּערישע סאָוועטישע קראפט, וואָס געבירט די ווונדערלעכע העלדישקייט פון
די יידישע שלאכטלייט.

וויגליד

שלאַפּ, מײַנ קינד, פארמאכ די אויגן,
כ׳זינג א ליד דיר צו,
ס׳איז א שטערן דורכגעפלויגן,
ליולינקע-ליוליו,
ליולינקע-ליוליו.

ס׳לאָזט דיין טאטע דיר געריסן
פונעם הייסן שלאכט,
דו זאלסט פון קיין שלעכטס ניט וויסן,
ניט פאר דיר געדאכט.
ליולינקע-ליוליו, ליולינקע-ליוליו.

דער רויצייעכ און דער האַמען,
היטלער דער פאשיסט, —
אויסגעמעקט זאל זיין דער נאָמען —
האַט די וועלט פארוויסט.
ליולינקע-ליוליו, ליולינקע-ליוליו.

פון דער וואנט אינ ברייטן רעמל
קוקט א מענטש אראָפּ —
סטאלט אינעם רויטן קרעמל
היט דיין לעבן אָפּ.
ליולינקע-ליוליו, ליולינקע-ליוליו.

ס'איו דער הימל נאָכ פארוואָלקנט,
ליולינקע-ליוליו,
קעגנ סוינע פאָלק נאָכ פאָלקנ
גייענ, זונעניו.
ליולינקע-ליוליו, ליולינקע-ליוליו.

דאָס איז אונדזערע גיבוירימ
שלאַגנ זיכ געטריי,
זיי האָבנ ביז טויט געשווירנ
אומקערנ די פריי.
ליולינקע-ליוליו, ליולינקע-ליוליו.

נעמענ וועלנ זיי נעקאָמע
אינ די ביזע שלעק,
אונ סע וועט צו דער מילכאָמע
קומענ גיכ אנ עק.
ליולינקע-ליוליו, ליולינקע-ליוליו.

היטלער וועט דעם קאָפּ פארלירנ,
זיין געבייט כ'פארשעלט,
מיר וועלנ באניס פארמירנ
אונדזער שיינע וועלט.
ליולינקע-ליוליו, ליולינקע-ליוליו.

מער וועט קיינמאָל שוין נישט קיינער
שטערנ אונדזער רון,
שלאָפּ זשע, זונעלע, מיין שיינער,
ליולינקע-ליוליו, ליולינקע-ליוליו.

א בריוועלע דער קאלע

אינ דרויסנ שיינט די זון
אונ ווארעמט א מעכטיגע,
איכ שרייב צו דיר א בריוועלע,
קאלע, מיין געטרייע. (2 מאָל.)

היטלער האָט פארפירט די קריג,
אונ ס'איז א גרויסער פייער.
אוי, אָט די מילכאָמע —
זי וועט אימ קאָסטנ טייער. (2 מאָל.)

ווי מע שטייט אונ ווי מע גייט
טייכנ בלוט טוט רינענ,
אינ דעם גרעסטנ פייער
האָב איכ דיכ אינ זינענ. (2 מאָל.)

דער סוינע האָט באלאגערט אונדז
מיט מאכניעס — טאנקעס,
נאָר סע וועט אימ העלפן
ווי א טויטנ באנקעס. (2 מאָל.)

אז ס'האָבנ זיכ א נעם געטאָנ
אונדזעווע טאנקיסטנ,
נו, האָבנ זיי א פאָרציע
געגעבנ די פאשיסטנ. (2 מאָל.)

די רויטע קאוואלעריע
איז אויכ אריין אינמיטנ,
אָכ, האָט מענ דעם פאניע דייטש
געבראָקט דאָרט אונ געשניטנ. (2 מאָל.)

ווי די קליינע מורעשקעס
זינען זיי געפאלן,
קעס זינען געשלויגן
פון די גענעראלן. (2 מאָל.)

אזוי איז דאָס געווען,
אזוי האָט זיך פארלאָפן.
שרעק זיך נישט, מיין טייערע,
מיכ האָט נישט געטרעפן. (2 מאָל.)

נאָר ווען זשע וועט אן עק נעמען
צו דער גרויסער שכיטע,
און ווען וועט היטלער ליגן שוין
איין א שווארצער מיטע? (2 מאָל.)

היטלער האָט געמיינט
די מילכאָמע גיכ געווינען,
נאָר זיין וויסטן פסאק
וועט ער קאָשער זיך פארדינען. (2 מאָל.)

און אז איך וועל א גאנצער
ארויס פון דער סאקאָנע,
וועל איך דיר אהיים, מיין גאָלד,
ברענגען א מאטאָנע. (2 מאָל.)

א גרוס פון סטאלינען
און א דאנק דער קאלע,
וואָס זי האָט געווארט אפ מיר
לענגער נאָך פון אלע. (2 מאָל.)

בענטשיק

איכ שטיי אינ צעכ בא דער מאשינ,
ס'פארגייענ די מעסלעסנ,
אינ מיינ ליבנ בענטשיקנ { 2 מאָל.
קאָנ איכ ניט פארגעסנ.

עס לויפט די ארבעט פונ די הענט,
אונ איכ טו מיר קלערנ:
אפ דער מילכאָמע האָב איכ אימ { 2 מאָל.
ארויסבאלייט אָנ טרערנ.

עס האָט פארשנייט שוינ אונ פארווייט
מיט גרויסע זאווערוכעס,
די פאשיסטנ טרייסלענ זיכ, { 2 מאָל.
סע ווארפט זיי דאָס קאדאָכעס.

כ'האָב אופגענייט פאר בענטשיקנ
א ווארעמ פוטער-לייבל,
פאר דעם בראוונ שיינעם יונג { 2 מאָל.
זאָרגט זיכ דאָ זיינ טייבל.

סיי אינ קעלט אונ סיי אינ היז
די מערדערס וועט ער יאָגנ,
אונ ווו נאָר ער וועט טרעסנ זיי, { 2 מאָל.
דאָרט וועט ער זיי שלאָגנ.

פאר דעם בלוט פארגאָסענעם
אונ פאר דעם יאמ קאָרבאָנעס —
נעקאָמע, בענטשיק, נעם פונ זיי, { 2 מאָל.
טויט זיי אָנ ראכטאָנעס.

מײַנע כאווערטעס מיט מיר
האָבנ זיכ פארמאָסטנ, —
דריי נאָרמעס ארבעט איכ מיר אויס { 2 מאָל.
אינ א טאָג א פראָסטנ.

אוי, דאָרט אפ די פאָזיציעס
שלאַגט מענ זיכ געפערלעכ,
פאר די העלדנ אונדזערע { 2 מאָל.
איז מיר גאָרניט שווערלעכ.

בא דער ארבעט אינעם ראט
לויפנ די געדאנקענ:
אפנ פראָנט איז בענטשיק דאָכ { 2 מאָל.
דער ערשטער בא די טאנקענ.

אינ א כמארנעם טאָג איז ער
פונ דער היימ אוועקגעגאנגענ,
צוריק וועט ער זיכ אומקערנ { 2 מאָל.
מיט אָרדענעס באהאנגענ.

געהערט פונ עסטער גרינשפונ, 19 יאָר
אלט, פונ אָדעס, ארבעטערנ פונ א קאָנ-
דיטעריי-פאבריק.

איכ דארפ ניט קיינ בריליאנטנ

איכ דארפ ניט קיינ בריליאנטנ,
קיינ זילבער אונ קיינ גאָלד,
כ'האָב רווענענ גענומענ,
ווייל אימ האָב איכ געוואָלט.

אינ דער היימ א רימער
פונעם פערטנ דאָר,

און אינ דער מילכאָמע
איז ער א מאיָאָר.

זײַנ פּאָרטרעט — א שפיגל,
בא מיר הענגט אפּ דער וואנט,
אוועק איז ער זיך שלאָגן
פארן פאָטערלאנד.

שיקט ער מיר פון דאָרטן
בריוולעך און אנטיק.
די פאשיסטן פאלן
טויטע פון זײַנ שטיק.

לייענ איך די בריוולעך,
הער איך דאָרט זײַנ שטימ,
ער זאָל מײַן הילף באדארפן,
פלי איך באלד צו אימ.

שרײַב איך אימ און ענטפער,
זע איך זײַנ געשטאלט,
טאָמער שלעכטס, כאָלילע,
ווערט מיר הייס און קאלט.

צוויי אָרדענס מיט מעדאלן
טראָגט ער אפּ זײַנ ברוסט,
אינ דער קאוואלעריע
איז ער אלעמען באוואוסט.

מאן מײַנער געטרייער,
ניט בענק נאָך מיר אהער,
וואָס מער דו הארגעסט פריצן,
ליב האָב איך דיך מער.

געהערט פון ליבע בערנאדינער, א מאָ-
דיסטקע, 23 יאָר אלט, פון קאמענעצ-
פאָדאָלסק.

פון דער היינטיקער מילכאָמע וועל איך לידער זינגען

פון דער היינטיקער מילכאָמע וועל איך לידער זינגען,
אז סע זאָל די גאנצע וועלט מיט די לידער קלינגען,
ווי ס'איז פאָרגעקומען דאָרט מיט יאשקע דעם אָדעסער,
אז ער האָט געשלאָגן זיך מיטן דייטש אפּ מעסער.

ווי ער האָט דערזען פאר זיך די מערדערישע צורעס,
האָט ער באלד געשווירן זיך: זיי קורצ מאכט די שורעס.
איי, דייטשוקעס, וואָס איר האלט זיך פאר א וואזשנער קיילע!
פאסעס וועט מען פון אייך שניידן, ווי פון א נעוויילע.
פאר די זויג-קינדער, וואָס איר האָט לעבעדיק באגראָבן,
וועט איר, טרייפּע היצלעס, איינער אויסקומעניש האָבן,
ווייל איר האָט די שיינע שטעט וויסט געמאכט און כאָרעו, —
פארן לעבן איינערן בין איך זיך ניט אָרעו.

דריי מעסלעס געהאָלט האָט דורכאנאנד מיט פיינער,
יאשקע האָט ניט אויסגעלאָזט אָן א קויל זיין שפיינער.
ער האָט די פאשיסטן — אָכ! גענעריקט אָן א שטייגער,
אפּ דער ערד געפאלן איז א פייגער לעמ א פייגער.

יאשקע האָט דאָך נאָר געוואָלט זיין פאָטערלאנד באשיצן,
האָט ער אָן ראכמאַנעס זיך צערעכנט מיט די פריצן —
היטלערן א מוסער דאָ זיך אראָפּצונעמען,
יאשקעס נאָמען וועט אפּ אייביק רימען זיך און שעמען.

געהערט פון בערטע פלאקסמאן, זשיטאָמיר.

אוראָם זאריצקי

אוי, די מייסע זאָל די סאָנים ניט פארדריסן,
פון אוראָם זאריצקי דארפן אלע וויסן.
וויאזוי ער האָט בא אונדז אפּ דער מילכאָמע
איינמאָל זיך דערלעבט איז סיינע א נעקאָמע.

ווען ס'איז געקומען אינעם רעכטן פֿייער,
האָט ער גאָר זיין לעבן נישט געהאלטן טייער.
ער האָט נישט געקארגט דעם פולעמיאָט קיין קוילן,
אז ס'ע זאָל אים דר'ערד וואָס מער פאשיסטן פוילן.

פלוצלינג זינען די באנדיטן אָנגעלאָפן
און אליין אַווראָמען בא דער האנט געטראָפן,
האָט ער באלד דערקענט די היטלערשע טאליאָנים —
ווי איז צו דער מאמע מיט אוינע באָנים.

„אוי, ס'איז דאָך די מערדער פון מיין ווייב און קינדער,
דארף מען זיי די שטראָפן אָנטאָן וואָס געשווינדער?"
ער האָט זיך געראנגלט איינער קעגן פירן,
ווער אפ זינע הענט ס'קומט — מוז דעם קאָפּ פארלירן.

נו, האָט זיי אַווראָמ אריינגעטיילט די גאָבן —
אלע מערדערס זאָלן אזא סאָפּ שוין האָבן.
וואָס אפ דער מילכאָמע קאָן זיך עס פארלויפן —
איז קעדן דערציילן אים א גוטן אויפן.

געהערט פון בויזע טענענבוים. 23 יאָר
אלט. א מערשוועסטער פונעם נ'ער עזרא-
קאָשפיטאָל.

טשירק־טשיריק

— טשירק־טשיריק, טשירק־טשיריק! —
פליט א פייגעלע איבערן בריק.
שטייט א הויז אינמיטן קאָן,
קלאפט עס אים א פענצטער אָן.

— ווי קומסטו דאָ אים האלבער גאָט?
— איך האָב אהער א גרוס געבראכט.

ווי סע דונערט אונ סע בליצט —
פונעם שלאכט-פעלד קומ איכ איצט.

— זאָג זשע, פייגעלע, געשווינד,
וואָס דו ווייסט דאָ פונ מיין קינד,
צי ס'האַט ניט קיין ביז געשען,
צי כ'וועל אימ אמאָל נאָכ זענ?

— טשירק-טשיריק, טשירק-טשיריק,
דיר צו מאנז אונ צו גליק,
דיין זונ דאָרט איז געזונט אונ שטארק,
ער שלאָגט דעם סוינע אינעם קארק,

ער וועט אהיים קומען א העלד,
ס'וועט דיר מעקאנע זיין די וועלט.
טשירק-טשיריק! טשירק-טשיריק! —
— פלי זשע, פייגעלע, צוריק.

כ'שיק מיין בראָכע דיר, מיין זון,
דו ווייסט אליין, וואָס האָסט צו טון:
די היצלערס ביזן סאָפּ דערשלאָג,
נאָכ דער נאכט וועט קומען טאָג.

איכ ווארט שוין אפּ דער גוטער שאָ
דיכ זענ א לעבעדיקן דאָ.
פאר די ווייטעקן אונ פיינ
וועסט א טרייסט דיין מאמען זיין.

געהערט פונ ליובע בערנאדינער, א מאָ-
דיסטקע, 23 יאָר אלט. פונ קאמענעצ-
פאראָלסק.

קלינג-קלאנג

קלינג-קלאנג! גלינג-גלאנג!
אם א גרויסער סטאנציע
שטייט אן עשעלאָן,

עס לויפן אומ דאָרט ווינטן,
ווייען זיי פארשייט;
„ווער זינען די יונגען,
וואָס קומען אָן פון ווייט?

וואָס שמיכלען זיי צו אונדז?
וואָס גריסן זיי זיך היינט?
צי ס'איז ווילע מענטשן,
צי ס'איז גוטע-פריינט?

גיט זשע מיר אן ענטפער,
וועהן איז אייער וועג
און וווּ וועט איר פארהאלטן זיך
די וואָכן און די טעג?”

האָבן זיי זיך אָנגערופן
אלע אינאיינעם קאל:
„מיר טראָגן אפּ זיך איצטער
גאָר א גרויסן אָל.

מיר זינען רויטארמייער,
סטאלינס טרייע זין.
מיר פאָרן אפּ די פראַנטן,
מיר איילן זיך אהין.

דער בייזער סוינע היטלער
האָט אונדזער לאנד פארוויסט.

מיר וועלן נישט פארשווייגן
דעם בלוטיקן פאשיסט.

מיר וועלן אים אראָפּטרייבן
פון אונדזער פעטער ערד
און אינגאנצן אויסראָטן
מיט פֿייער און מיט שווערד.

„א דאנק אייך, מייןע ברידערלעך,
פאר אייערס א גוט וואָרט.“
„מיר איילן זיך, מיר איילן זיך
צו קומען אפן אָרט.“

„זייט זשע מיר געבענטשט דאָ,
בראווע כעוורעלייט,
א גוטע רייזע ווינטש איך אייך,
און הייעט נישט קיין צייט,

זייט געזונט און פאָרט געזונט
אהינצו און צוריק,
אהיים זאָלט איר זיך אומקערן
מיט מאזל און מיט גליק.

געהערט פון בערטע פלאקסטאן, 26 יאָר
אלט. פון זשוטאָמיר, אן ארבעטערן פון
טריקאָטאָש-ארטעל.

אוי, וואָס איז כמורנע היינט אינ וואלד?

אוי, וואָס איז כמורנע היינט אינ וואלד?
וואָס נויגן זיך די צווייגן?
וואָס זשומען נישט די פייגעלעך? —
זיי נורען זיך און שווייגן.

באמ וועג אונטער א בערגעלע,
ארום א דעמב אנ אלטנ
איז אינ א פרישנ קייווער דאָרט
א יונגער העלד באהאלטנ.

ווען מיר האָבן דעם וויסטנ פיינט
פונ אונדזער לאנד געטריבן,
איז ער פארטייעט אפ זיין פאָסט¹
אינ פֿייער שטיין געבליבן.

א ביזע קויל האָט אימ דאָס הארץ
אפצווייענ שוין צעריסן,
און פארנ טויט האָט ער פארזאָגט:
"מיין מוטער גיט צו וויסן!

א, מאמע טייערע, ניט וויין
אפ מינע יונגע יאָרן,
איכ האָב זיי ניט פארשפילט אומזיסט,
ניט אומגערנ פארלאָרן.

דער היטלער מיט די בלוטצאפערס
א סאמ איז פארנ מענטשן,
און ווער סע טוט זיי אויסראָטן, —
זיין נאָמענ וועט מענ בענטשן".

פארשריבן פונ סיגמע גאָלדשטיין, א
פארווונדעטער רויטארמייער, אן אינ-
וואליר פונ דער פאָטערלענדישער מיל-
כאָמע.

איי, איר ווינטנ-ווינטעלעכ

— איי, איר ווינטנ-ווינטעלעכ,
פונוואנענ האָט עס אייכ פארווייט
אונ וואָס ברומט איר שטילערהייט? —

ענטפערנ די ווינטעלעכ,
מאכנ זיי אזוי:

— ווי-ווי-ווי, ווי-ווי-ווי —
ס'האָט פארווייט אונדז פונ גאָר ווייט,
אזש פונ דער מילכאַמע-זייט. —

— איי, איר ווינטנ-ווינטעלעכ,
וואָס האָט אייכ אהער באשערט
אונ וואָס האָט איר געזענ, געהערט? —

ענטפערנ די ווינטעלעכ,
מאכנ זיי אזוי:

— ווי-ווי-ווי, ווי-ווי-ווי —
דאָרטנ, ווו דער סוינע שטייט,
קלאָגט אונ יאָמערט קינד-אונ-קייט,
ניט געזייט אינ פעלד קיין ברויט,
אַן א קאָסע שניידט דער טויט. —

— איי, איר ווינטנ-ווינטעלעכ,
וואָס זשע האָט איר זיכ פארטראכט,
ווהינ ציט איר קעגנ נאכט? —

ענטפערנ די ווינטעלעכ,
מאכנ זיי אזוי:

— ווי-ווי-ווי, ווי-ווי-ווי —
ציענ-ציענ מיר צומ אָרט,
ווו דעם סוינעס היימ איז דאָרט,

מירן אָנשיקן א קעלט,
אז ס'זאָל וויסט אימ זײַן די וועלט. —

— יאָ, איר ווינטן-ווינטעלעך,
יאָגט זשע באלד אוועק אהינ,
ברענגט דאָרט אומ דאָס ביזע מינ.
געהערט פון בויזע טענעבויט, א מער-
שוועסטער פונעם גער עוואקאָשפיטעל.

א שטורעם-ווינט

א שטורעם-ווינט, א שטורעם-ווינט
מיט דונערן און בליצן,
אפ דער וועלט וועט ווערן שטיל,
אז מ'וועט אויסניזשענ¹ די פריצן.
א שלאקסרעגן, א שלאקסרעגן,
פארטרונקען אלע וועגן.
ווי לאנג ס'וועט קויענ² דער פאשיסט,
וועלן זײַן געשלעגן.

א האָגל פאלט, א האָגל פאלט
פון פייער, פעכ און שוועבל,
ביזוואנען היטלער אָטעמט נאָכ,
ניט ניכע איז דאָס לעבן.

דער מאבל גיסט, און גיסט, און גיסט,
די כמארעס אָנגעצויגן,
ווען ס'וועט פארשווענקען אלע שלעק,
וועט ארויס דער רעגנבויגן.

געהערט פון אבע שטייגבערג, א קא-
מאש-שטעפער פון בערדיטשעוו.

1 אויסניזשענ — אויסרעגן.
2 קויענ — גליען.

אויסגעלאָשן אלע שטערן

אויסגעלאָשן אלע שטערן,
ס'גייט א שטורעם אפן יאמ,
טרוקן איז דאָס אויג פון טרערן,
נאָר אינ הארצן ברענט א פלאמ.

כ'האָב אלע ליבסטע אָנגעווירן,
און מײַנ שטאַט איז שוין פארברענט.
כ'בין איצט הויל ווי פון געבוירן,
מיט א זויג-קינד אפ די הענט.

וואָס זשע זאָל איך זיך פארקלאָגן,
צי ס'וועט העלפן מײַנ געשריי?
כ'קאָן שוין ניט אליין פארטראָגן
אי מײַנ צאָרן אי מײַנ וויי.

ווען מײַנ קינד וועט עלטער ווערן,
וועט ניט אָפּגיין נאָך מײַנ קאס,
כ'וועל אימ מיט מײַנ מויל פארשווערן:
אייביק — אייביק טראָגן האס.

דו זאָלסט, קינד מײַנס, גוט באנעמען,
וואָס אזוינס איז דער פאשיסט,
זאָלסט פון מיר א ביישפיל נעמען,
ווי ער האָט מײַנ וועלט פארוויסט.

בין דער היצעל וועט דערווייַלע
נאָך געוועלטיקן אפ דר'ערד,
טאָר מען, זונעניו, אפ קיין וויילע
ניט אוועקלייגן די שווערד.

ס'וועלן אונדזערע אים שלאָגן,
ווי ער וועט נאָר שטיין און גיין,
כ'וועל אפּ קינדס-קינדער פארזאָגן
צו פארשעלטן זיין געבייט.

געהערט אינעם עשעלאָגן קויבישעוו —
טאשקענט, אָקטאבער 1941 יאָר.

א קלאָלע פון דער טויכעכע שריי איכ ארויס

א קלאָלע פון דער טויכעכע שריי איכ ארויס,
אפּ היטלער דעם בלוטצאפער גיס איכ זי אויס.
אזויווי דו האָסט אונדז דאָס לעבן געטויט,
אזוי זאָל מען פיצלעכווייז שניידן דיין הויט.

אפּ דיר און אפּ דיניקע, וואָס אינ דיין לאנד,
זאָל קומען א פייער, זאָל טרעפן א בראנד.
עס זאָל פון די שטעט דינע ווערן טיל-טעל, —
אז גאנצ זאָל ניט בלייבן קיין איינציקע שוועל.

און גיין אינ דער פרעמד זאָלט איר זוכן א דאכ,
און קיינער זאָל גאָר ניט פארשטיין אייער שפראכ.
ווייל איר האָט אפּ אונדזערן כורבן געקוועלט,
ארומשלעפן זאָלט איר זיכ איבער דער וועלט

מיט זיין און מיט טעכטער, מיט מאן און מיט ווייב,
ווי בעטלערס אזוי, אָן א קלייד אפּן לייב.
און ווי איר וועט אָפּשטעלן זיכ אפּ אן אָרט,
זאָל יעדער מיט שטיינער פארווארפן אייכ דאָרט.

און ווי איר וועט גיין, זאָל אייכ נאָכגיין דער טויט,
און אויסגיין זאָלט איר ערגעץ הינטער א פלויט.
דיין פאָלק זאָל געפרוּווט זיין צו פילן דעם טאם,
ווי קינדער צו שמירן די ליפן מיט סאם,

ווי אייפּעלעך קוילענ באַ מוטערשער ברוסט,
דערפאר וואָס ס'האָט אייך אונדזער בלוט זיך געגלוסט.
דו היצעל! פאר אונדזער-אָ ברעך, פאר דער שאנד
זאָל קיינמאָל קיינ קיעם ניט האָבן דיינ לאנד.

געהערט פונ מענדל שפיגעל, ראטנ-
אָנגעשטעלטער פונ פּראָסקוראָוו.

דינסטיק פארנאכט איז מיינ כופע געווען

דינסטיק פארנאכט איז מיינ כופע געווען,
שאבעס גאנצפרי איז דאָס אומגליק געשען,
די היצלעס געפירט האָבן אונדז צו דעם טויט,
די וואסער איז טייך איז פונ בלוט געווען רויט.

מע האָט ניט געשווינט ניט קיינ אלט, ניט קיינ יונג,
באמ פאָטער ארויסגעריסן האָט מען די צונג,
די מוטער דערדושעט איז הויפּ אפּן מיסט
און אָפּגעהאקט דאָרט באַ די שוועסטער די בריסט.

מיינ מאן האָט מען שפילן גענויט אפּ דער פלייט,
מע האָט אימ באגראָבן, אוי, לעב'דיקערהייט,
דער מאלעכהאמאָוועס האָט כויעק געמאכט,
א מיסע-מעשוונע האָט ער אונדז געבראכט.

איך בין מיטן לעבן ארויס דורכ א נעס:
איך האָב זיך פארטייעט אינ גרוב פאר א מעס,
א וויסטע אלמאָנע בין איך שוין אצינד,
און אונטער מיינ הארצן נאָר טראָג איך א קינד.

געהערט אינעם עשעלדאָן קויבישעוו

טאשקענט, נאָיאבער 1941 יאָר.

אוי, פינעם אזייגער פארטאָג

אוי, פינעם אזייגער פארטאָג
האָט אויסגעבראָכן דער צאָרן,
נאָכ איידער די זון איז ארויס,
זיינענ מיר ניזעק געוואָרן.

פון א פרעמדן לאנד, אוי וויי!
זיינענ די היצלעס אָנגעפלויגן,
קליינע אייפּעלעך געשאַכטן
פאר די מוטערס אינ די אויגן.

ווי דעם סקאָט, האָט מען געטריבן
מענטשן פון די שטיבער
און זיי לעבעדיקערהייט
באגראָבן אינ די גריבער.

ידישע טעכטער, אוי וויי,
געשטעלט האָט מען צו שאנדע,
ס'האָט אזוי געהייסן היטלער,
היטלער מיט זיין באנדע...

וואָס זשע האָט איר, ראַצנים,
צו אונדזערער נעשאַמע?
גאָטעניו, וואָס שווייגסטו
און נעמסט ניט קיין נעקאָמע?

אינ סאָוועטן-לאנד
געלעבט האָט מען ווי מענטשן,
ביז סע איז געקומען
דער גאזלען אינ די הענטשן.

אזא שיינע וועלט
האָבן מיר פארלאָרן,

די נעשאַמעס איז די הענט,
גלייכער ניט געבאָרן.

אפן גרויסן יאמ
איז א שיפ געשטאנען.
גוטע מענטשן דאָרט, דערהערט
אונדזער רופ פונדאנען.

גיט א קוק אפ אונדזער ברעך,
עס העלפט גאָר ניט קיין קלאָגן.
ס'איז די גרעסטע מיצווה דאָך
היטלערן דערשלאָגן.

געהעלט אינעם עשעלאָגן קויבישעוו —
טאשקענט, אָקטיאבער 1941 יאָר.

הערט מיכ, ליבע מענטשן, אויס

הערט מיכ, ליבע מענטשן, אויס,
א קורצינקע געשיכטע,
איך וועל לאנג אייך ניט פארהאלטן
און דערציילן דאָס געדיכטע:

עס האָט געלעבט א פראָסטער ייד
בא אונדז אפ דער אוקריינע
מיט זיינע פינעף קינדערלעך
און זיין ווייבל בריינע.

געלעבט זיך גוט, געלעבט זיך וויל,
אין נאכעס און אין קאָוועד,
א שיינעם נאָמען האָט פארמאָגט
דער שטילער אווראָם-דאָוויד.

איז דער היטלער דאָרט אריין —
א ברעך צו זיינע יאָרן —

און געהייסן אושטעלן
א שטיבל פון איין גארן.

אָן א סיר און אָן א פענצטער,
ניט רירן מיט קיין אייווער,
האַבן זיי אפגיכ געמאכט
א שטיבעלע א קייווער.

מיט די הענט די אייגענע
די נאסע ווענט געשאַבן,
און מ'האַט לעבעדיקערהייט
זיי אהין באגראָבן.

אָן א נאָמען, אָן א צאָל,
ניט קיין שום לעוויע.
נעמט זשע, ברידער, זיכ אראָפּ
פון דערפון א רייע.

ווען מע גייט דאָס אָרט פארביי,
לאָזט א קאָל זיכ הערן:
— נעקאָמע נעמט! נעקאָמע נעמט!
איר זאָלט זיכ דאָ פארשווערן.

אונדזער צאָרן, אונדזער ווי
זאָלט איר פארגעדענקען
און דעם היצעל דעם פאשיסט
די ביזע שטראָפּ ניט שענקען.

— מײַן געשיכטע, גוטער-פריינט,
קריצט זיכ איין אין הארצן,
אז דעם אָנדענק וועגן זיי
זאָלט איר ניט פארשווארצן.

געהערט אינעם עשלאָן קייבישעוו —
טאשקענט, אָקטאבער 1941.

דער עשעלאָן איז גרייט...

דער עשעלאָן איז גרייט, מיר איילן באלד אוועק.
א, גיכער, גיכער, גיכער אנטלויפן פון דער שרעק.
דער גאזלען שארפט זיך שוין אפ אונדז דאָ זינע ציינ,
ער קוקט פון לאנג שוין אפ אונדז אלעמען ארויס.
אדיע, מיין שטעטעלע, מיין סעדל און מיין הויז.
דאָס גאנצע האָב-און-גוטס געלאָזט אפ גאָטס באַראָט,
ס'איז קינער ניט פארבליבן, סע פאָרט די גאנצע שטאָט.
די רעדער קלאפן ביז, אינ מויעכ דרייט, { 2 מאָל.
מיר לויפן ראטעווען זיך פונעם טויט.

צי דען, אוי, וועלן מיר די היים ניט אָנווען מער,
צי וועלן מיר זיך ווידער אומקערן אהער?
צי איז אפ שטענדיק שוין די זון פאר אונדז פארשטעלט,
צי וועלן מיר אמאָל נאָך וויסן פון א וועלט?
א, יאָרעלעכ, איר יאָרן, ווהיג האָט איר פארפירט,
אז אפ דער ערד האָט פריי דער מערדער זיך שפאצירט?
פארוואָס האָט מען אים ניט געהאלטן אפ א קייט,
ניט אָפגעצאמט די וועגן, ווו א מענטש דאָרט גייט?
די רעדער קלאפן ביז, אינ מויעכ דרייט, { 2 מאָל.
מיר לויפן ראטעווען זיך פונעם טויט.

אצינד איז קעגן סוינע ארויס דאָס גאנצע פאָלק,
מע טרייבט און מע יאָגט אים, מע שלאָגט אים מיט א טאָלק.
אינ אונדזער לאגער קומען די גיבוירים צו,
זיי וויסן ניט פון מידקייט, זיי דארפן ניט קיין רו.
און יעדערער פון זיי זיין כעזשבן גוט געדענקט:
סע וועט פאר אונדז דעם טאליען גאָרניט זיין געשענקט.
ער וועט פארבלינען זיך אינ בלוט איבערן האלדז
און וועט באצאָלן אונדז, באצאָלן אונדז פאר אלץ.

די רעדער קלאפן ביז, אינ מויעכ דרייט, { 2 מאָל.
מיר וועלן איינברעכן דעם מי'סן טויט.

געהערט פונ דאָויר ריווקינ, א בוכ-
האלטער פונ טשערקאס (אוקראינע).

ארום דעם שטעטל הויכ צעוואקסן

ארום דעם שטעטל הויכ צעוואקסן
האָט זיך שוין דאָס קאָרן,
פונ מיין היימ פארוואַגלט,
אוי, פארוואַגלט כ' בינ געוואָרן.

טיר און טויער צו דעם שליאכ-צו
איז געשטאנען אָפּן,
פונ דעם מערדערישן היטלער
זינען מיר געלאָפּן.

מיין פאָטער האָט די שטוב זינע
פינעפּ יאָר געבאָוועט,
מיין מוטער האָט געפעסטעט אונדז,
געקעכלט און געכאָוועט.

זיבן קינדער אופגעצויגן
האָט מען אונדז צוזאמען,
איצטער זינען מיר צעזייט דאָך
איבער שיווע יאמען.

ווי זשע זייט איר, מייןע פריינט,
ברידערלעך און שוועסטער?
דעם, וואָס איך האָב אָנגעוויירן,
דער איז דאָך דער בעסטער.

ס'וויינט דאָס הארץ מיר נאָך דער היימ,
סע גייט מיר אויס פונ בענקען,

ווער וועט מיר א טרייסטונג
 אינ מיין עלנט שענקענ?
 איכ וועל גיין אין אלע גאסן
 מענטשן אַנצוקלייבן —
 לאָמיר נעמען זיך איינינעם
 דעם סוינע צו פארטרייבן.
 כ'וועל נאָך הילפ דאָרט רופן,
 אלע זאָלן הערן:
 די היים מינע, די היים מינע
 אופגעריכט מוז ווערן!

געהערט פון מיילעך זאלצבערג, 37 יאָר
 אַלט, א בויער פון פאָדאָליע.
 פארשריבן זומער 1942.

און אז סע וועט זיך די מילכאָמע קאָנטשען

און אז סע וועט זיך די מילכאָמע קאָנטשען
 און יעדערער וועט קומען אפ זיין אָרט,
 מיט די פריינט און אלטע גוטע-ברידער
 וועלן מיר באַניס צונויפקומען זיך דאָרט.
 די הוילע שטיינער וועלן מיר א קוש טאָן
 און אַנטראָגן די ציגל און די ליימ,
 אפ צעפוקעניש דעם ביזנעס סוינע
 וועלן מיר זיך אופבויען די היים.

פאר דער ארבעט וועלן זיך א נעם טאָן
 יונג און אלט צוזאמען, גרויס און קליין,
 און אפן אָרט פון די פארוויסטע כורוועס
 וועלן ווידער נייע הייזער שטיין.

ס'וועלן קומען נאָך די גוטע צייטן,
 און נאָכאמאל וועט אופשטיינען די וועלט,

שיינ אונ גוט וועט ווידער זיין דאָס לעבן
פאר יעדערן, אזוי ווי אימ געפעלט.

אוי, ווי דערלעבט מען זיך איענעם טאָג שוין
אונ ווי דערווארט מען זיך שוין די מינוט,
אז ס'ע זאָל היטלער די מאפאָלע קריגן,
מיר זאָלן זיך שוין קילן אונדזער בלוט.

געהערט פונ אוראָם סאפאָושניקאָוו, א
שניידער פונ טשעקאס, 32 יאָר אלט.

יידן, רוסן, אוקראינער

יידן, רוסן, אוקראינער,
פוילן, טאָטערן, גרוזינער,
נעמט פארקאטשעט ביידע הענט,
שלאָגט דעם דייטש, ווי ווייט איר קענט.

אלטע לייט אונ יונגע קינדער,
קעגן קאצעוו, קעגן שינדער,
קעגן היטלערן דעם הונט —
שאנעוועט ניט דאָס געזונט.

פונ סיביר ביז אוקראינע
פלאקערן זאָל אייער סינע,
וויפל קויעכ איר פארמאָגט,
טויט דעם היצעל אונ דערשלאָגט.

מימעסט אימ אפ אלע וועגן,
ער זאָל אופשטיין ניט דערוועגן,
לאָזט ניט קומען אימ צום שטאנד,
טרייבט דעם סוינע פונעם לאנד!

געהערט פונ אבע שטיינבערג, א קא-
מאטש-שטעפער פונ בערדיטשעוו, אן
אינוואליד.

אינהאלט

זײַט

3	די ערשטע צוואנציק — י. דאָברושין
7	וויגליד
9	א בריוועלע דער קאלע.
11	בענטשיק
12	איכ דארף ניט קיין בריליאנטן.
14	פון דער הינטיקער מילכאָמע וועל איכ לידער זינגען.
14	אוראָם זאריצקי.
15	טשירק-טשיריק
17	קלינג-קלאנג
18	אוי, וואָס איז כמורנע הינט אינ וואַלד?
20	איי, איר ווינטן-ווינטעלעכ
21	א שטורעם-ווינט.
22	אויסגעלאָשן אלע שטערן.
23	א קלאָלע פון דער טויכזכע שרץ איכ ארויס.
24	דינסטיק פארנאכט איז מיין כופע געווען.
25	אוי, פינעפּ אזויגער פארטאָג.
26	הערט מיכ, ליבע מענטשן, אויס.
28	דער עשעלאָן איז גרייט.
29	ארום דעם שטעטל הויכ צעוואקסן.
30	אונ אז סע וועט זיך די מילכאָמע קאָנטשען.
31	יידן, רוסן, אוקראינער.

НАРОДНЫЕ ПЕСНИ

1846 ОБ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ

СОБРАНЫ

Ш. КУПЕРШМИДОМ.

Редактор — И. Добрушин

Обложка — Г. Ингер.

Л 53003. Подписано к печати 12/V-1944 г. 1 п/л. 1 1/2 уч.-изд. л.
Тираж 5000. Зак. 1136.

Типография Госэнергоиздата, Москва, Шлюзовая наб., 10.

91253

76-1499/3

ЕЕР.

2 руб.

12-9

1264/50

НАРОДНЫЕ ПЕСНИ
ОБ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ
собрано
С. КУПЕРШИНДОМ

Госиздательство „Дер Эмес“
Москва, Старопанский пер., 1

